

حفاظت پایدار منابع طبیعی با رویکرد توانمند سازی جوامع محلی: مطالعه موردی

در منطقه کالپوش استان سمنان

حسینعلی متولی

کارشناس ارشد دفتر ترویج و مشارکت های مردمی سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور

Email: agrinha2010@yahoo.com

حیات بشری همچون گذشته در حال حرکت به سوی تکامل خردمندانه و بلوغ مدنی است و از نشانه های بارز این فرآیند تلاش های نهادی و اجتماعی مبتنی بر مشارکت، گفتمان، تعامل و حمایت متقابل در عرصه های مختلف از جمله حفاظت از طبیعت در سطوح محلی تا بین المللی و پرهیز از روش های مرسوم اقتدار گرایانه و بطور کلی متمرکز است. با چنین رویکردی این نوشتار بیان فرآیند این توانمند سازی و گام های اساسی در توانمند سازی جوامع محلی در حفاظت پایدار از منابع طبیعی می باشد. منابع طبیعی تجدید شونده در ابعاد مختلف زندگی بشری نقش به سزائی ایفا می نماید. در اغلب کشورهای در حال توسعه در اثر رشد فزاینده جمعیت و عدم آگاهی کافی مردم سطح منابع طبیعی به شدت کاهش یافته است. این روند تخریب در کشور ما به علل مختلف که بیان خواهد شد، نگران کننده است. لذا استفاده از توان و مشارکت مردم با توجه به گستردگی فعالیت ها . . . و لزوم نظارت در پی گیری طرح ها و پایدار نمودن فعالیت های حفظ، احیاء و توسعه منابع طبیعی بعنوان اقدامی ضروری است. توانمند سازی مردم در جوامع محلی و ایجاد فرهنگ حفاظت از منابع طبیعی بسیار ضروری است. جوامع محلی در صورت توانمندی مهمترین محور توسعه خواهند بود. زیرا آنها نیاز های منطقه را می شناسند و سالها بطور جدی با آن روبرو شده اند و در صورتی که توانمند شوند و دانش بومی آنان با دانش نوین همراه گردد، بهترین راهکار برای حفاظت پایدار در منابع طبیعی تجدید شونده محسوب می شوند. در این پروژه در ابتدا ضمن بازدیدهای میدانی و بررسی اولیه با کارشناسان مربوطه و نیز نشست با مسئولین منطقه ای با روستاهای مورد نظر وارد و در هفت مرحله پی گیری که در این پژوهش تحت عنوان گام های اساسی در توانمند سازی جوامع محلی در حفاظت پایدار در منابع طبیعی به واکاوی این روش کاملا سازگار و بومی شده مشارکتی پرداخته می شود. این روش که در قالب یک تجربه عملی بیان می شود در واقع به توسعه پایدار با حفظ منابع طبیعی توجه دارد و به عبارت دیگر مشارکت در حفاظت پایدار عرصه های منابع طبیعی را اقدامی پدافندی تلقی و زمانی عملی خواهد شد که انسان های ساکن در همان سرزمین به حدی از توانمندی رسیده باشند که بصورت آگاهانه در صیانت از این منابع برای خود و نسل های آینده مشارکت نمایند. این پروژه که نمونه ای از دخالت دادن تمام ذی نفعان جوامع محلی را به معنای واقعی در فرآیند پروژه برای توانمند سازی جوامع محلی در حفاظت پایدار

از عرصه‌های منابع طبیعی تجدید شونده مد نظر داشت. این پروژه توانمند سازی نشان داد که بقول فریرر (Freire) مردم محروم می توانند و باید بتوانند از تحلیل واقعیت های خود به توانمندی برسند و در این فراگرد مداوم تحلیل واقعیت ها هر چه بیشتر کنترل سرنوشت زندگی خود را در دست بگیرند. واژگان کلیدی : توانمند سازی - منابع طبیعی تجدید شونده - جوامع محلی - حفاظت پایدار